EURÓPSKY PARLAMENT

GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE VNÚTORNÉ POLITIKY ÚNIE

TEMATICKÉ ODDELENIE B: ŠTRUKTURÁLNA A KOHÉZNA POLITIKA

KULTÚRA A VZDELÁVANIE

Súčasný stav vykonávania európskeho kvalifikačného rámca

ZHRNUTIE

Anotácia

Európsky kvalifikačný rámec (EQF) je nástroj zameraný na podporu mobility a celoživotného vzdelávania pracovníkov a študujúcich prostredníctvom porovnania národných kvalifikačných systémov. Na základe analýzy významu, vykonávania a prvých výsledkov možno konštatovať, že napriek tomu, že vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca sa dá vyhodnotiť ako úspešné, je možné určiť niektoré dôležité otázky, ktoré tvoria závažnú skúšku úplnosti a dôveryhodnosti vykonávania európskeho kvalifikačného rámca. Napriek tomu sa vyzýva na pokračovanie vykonávania európskeho kvalifikačného rámca za predpokladu splnenia príslušných podmienok.

IP/B/CULT/FWC/2010-001/Lot2/C1/SC1 marec 2012

PE 474.537 SK

O vypracovanie tohto dokumentu požiadal Výbor Európskeho parlamentu pre kultúru a vzdelávanie.

AUTORI

Panteia/Research voor Beleid: Simon Broek, Bert-Jan Buiskool, Marcia van Oploo and Suzanne de Visser

ZODPOVEDNÝ ADMINISTRÁTOR

Ana Maria Nogueira
Tematická sekcia pre štrukturálnu a kohéznu politiku
Európsky parlament
B-1047 Brusel
e-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKČNÁ ASISTENTKA

Lyna Pärt

JAZYKOVÉ VERZIE

Originál: EN
Preklady: BG, CS, DA, DE, EL, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SL, SV.

O EDITOROVI

Prostredníctvom uvedenej adresy sa môžete spojiť s tematickou sekciou alebo si objednať jej mesačník: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Autorský text bol dokončený v marci 2012.
Brusel © Európska únia, 2012

Tento dokument je k dispozícii na tejto internetovej adrese:
http://www.europarl.europa.eu/studies

VYHLÁSENIE O ODMIETNUTÍ ZODPOVEDNOSTI

Za názory vyjadrené v tomto dokumente nesie výhradnú zodpovednosť autor a nepredstavujú nevyhnutne oficiálne stanovisko Európskeho parlamentu.

Reprodukcia a preklad na nekomerčné účely sa povoľujú pod podmienkou, že sa uvedie zdroj a vydavateľ je vopred oboznámený a zašle sa mu kópia.

ZOZNAM SKRATIEK

AT	Rakúsko
BE	Belgicko
BE-F	Belgicko, valónske spoločenstvo
BE-VL	Belgicko, flámske spoločenstvo.
BG	Bulharsko
BIBB	Bundesinstituts für Berufsbildung (Spolkový inštitút odborného vzdelávania a prípravy)
CEDEFOP	Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania
CEEP	Európske stredisko podnikov s verejnou účasťou a podnikov všeobecného hospodárskeho záujmu
CY	Cyprus
CZ	Česká republika
DE	Nemecko
DG EMPL	Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť, sociálne záležitosti
DG MARKT	Generálne riaditeľstvo pre vnútorný trh a služby
DK	Dánsko
DQR	Deutscher Qualifikationsrahmen (nemecký kvalifikačný rámec)
ECTS	Európsky systém prenosu kreditov
ECVET	Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu
EE	Estónsko
EL	Grécko
ENIC-NARIC	Európska sieť informačných centier – národné informačné centrá pre uznávanie vysokoškolského (a odborného) vzdelania
EP	Európsky parlament
EQAVET	Európsky referenčný rámec pre zabezpečenie kvality odborného
EQF	európsky kvalifikačný rámec
EQF AG	poradná skupina pre európsky kvalifikačný rámec
EQF-REF	proces porovnávania EQF
ES	Španielsko
ESCO	Európsky rámec pre zručnosti, znalosti a zamestnanosť
ESG	európske normy a usmernenia
ETF	Európska nadácia pre odborné vzdelávanie

ETUC Európsky kongres odborových zväzov

EÚ Európska únia

EUA Združenie európskych univerzít

EUCIS-LLL Európska platforma občianskej spoločnosti pre celoživotné

FI Fínsko

FR Francúzsko

GR EAC Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie a kultúru

HE vysokoškolské vzdelávanie

HQR Qualifikationsrahmen für Deutsche Hochschulabschlüsse (nemecký kvalifikačný rámec pre vysokoškolské vzdelávanie)

HR Chorvátsko

HU Maďarsko

IE Írsko

ILO Medzinárodná organizácia práce

IS Island

ISFOL Istituto per lo Sviluppo della Formazione Professionale dei Lavoratori (taliansky inštitút pre rozvoj odborného vzdelávania pracovníkov)

IT Taliansko

KMK Kultusministerkonferenz (stála konferencia ministrov vzdelávania a kultúry krajín Nemeckej spolkovej republiky)

KSC vedomosti, zručnosti a odborné spôsobilosti

LI Lichtenštajnsko

LLP program celoživotného vzdelávania

LRC Európsky dohovor o uznávaní kvalifikácie týkajúcej sa vyššieho

LT Litva

LU Luxembursko

LV Lotyšsko

MS členský štát

MT Malta

NCP národné koordinačné miesto

NL Holandsko

NLQF Nederlands kwalificatiekader (holandský kvalifikačný rámec)

NO Nórsko

NQF národný kvalifikačný rámec

OEAD Österreichischer Austauschdienst (rakúska agentúra pre medzinárodnú mobilitu a spoluprácu vo vzdelávaní, vede výskume)

OMK otvorená metóda koordinácie

PIAAC program pre medzinárodné hodnotenie zručností dospelých

PISA program pre medzinárodné hodnotenie študentov

PL Poľsko

PLA aktivity vzájomnej výmeny skúseností

PLOTEUS portál o možnostiach vzdelávania v európskom priestore

PQF Krajowych Ram Kwalifikacji (poľský kvalifikačný rámec)

PSE verejné služby zamestnanosti

PT Portugalsko

QF kvalifikačné rámce

QF EHEA kvalifikačný rámec pre európsky priestor vysokoškolského

RO Rumunsko

SE Švédsko

SI Slovinsko

SK Slovensko

TK Turecko

UEAPME Európska asociácia remesiel, malých a stredných podnikov

UK Spojené kráľovstvo

UK (SCOT) Spojené kráľovstvo, Škótsko

VET odborné vzdelávanie a príprava

YH Myndigheten för yrkeshögskolan (švédska národná agentúra pre vysokoškolské odborné vzdelávanie)

SÚHRNNÝ PREHĽAD

Európsky kvalifikačný rámec (EQF) pre celoživotné vzdelávanie je nástroj vytvorený v rámci európskej spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a jeho cieľom je podporovať mobilitu a celoživotné vzdelávanie pracovníkov a študujúcich. Súhrnný prehľad poskytne stručnú prezentáciu výsledkov tejto štúdie a zhodnotenie významu, vykonávania a výsledkov európskeho kvalifikačného rámca. Nakoniec sú uvedené závery a odporúčania.

Význam európskeho kvalifikačného rámca (EQF) pre celoživotné vzdelávanie

Cieľom EQF je uviesť do súladu systémy národných kvalifikačných systémov rôznych krajín so spoločným európskym referenčným rámcom, ktorý je založený na súbore ôsmich referenčných úrovní. V odporúčaní Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (2008/C 111/01) sa členské štáty vyzývajú, aby:

- do roku 2010 uviedli svoje národné kvalifikačné systémy do súladu s európskym kvalifikačným rámcom;
- do roku 2012 všetky nové osvedčenia o kvalifikácii obsahovali odkaz na príslušnú úroveň európskeho kvalifikačného rámca;
- pri definovaní a opisovaní kvalifikácií používali prístup založený na výsledkoch vzdelávania a podporovali validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa;
- podporovali a uplatňovali zásady zabezpečenia kvality vo vzdelávaní a odbornej príprave;
- určili národné koordinačné miesta.

Potreba podporovať celoživotné vzdelávanie ako základnú zložku európskeho sociálneho modelu a uľahčiť mobilitu pracovníkov a študujúcich prostredníctvom zvýšenia transparentnosti kvalifikačných systémov sa považuje za nevyhnutnú vzhľadom na demografické zmeny, rýchle spoločenské, technologické a hospodárske zmeny, pokračujúcu globalizáciu a mobilitu pracovníkov medzi Európou a tretími krajinami. Prostredníctvom európskeho kvalifikačného rámca sa kvalifikačné a vzdelávacie systémy stávajú viac porovnateľné a transparentnejšie, podporujú mobilitu pracovníkov a študujúcich medzi krajinami, ako aj mobilitu medzi vzdelávacími systémami a rozšírené možnosti celoživotného vzdelávania.

Rozvoj európskeho kvalifikačného rámca a vykonávanie odporúčania sa všeobecne podporujú na európskej úrovni, úzko súvisí s európskymi programami vzdelávania (najmä odborného vzdelávania a prípravy a vysokoškolského vzdelávania) a dodržiavajú zásadu subsidiarity. Jasný impulz na vytvorenie kvalifikačných rámcov je aj na celosvetovej úrovni.

Existujú rôzne typy kvalifikačných rámcov (komunikačný, reformný a transformačný rámec). Európsky kvalifikačný rámec sa ako nadnárodný kvalifikačný rámec považuje za komunikačný rámec (výkladový prostriedok). Národné kvalifikačné rámce, ktoré navrhujú, vypracúvajú a vykonávajú členské štáty, predstavujú všetky tri typy rámcov.

Z teoretického hľadiska sa logika intervencie EQF zdá spoľahlivá. V európskom kvalifikačnom rámci boli predstavené jasné ciele (podpora mobility a celoživotného vzdelávania pracovníkov a študujúcich) a zdá sa, že kvalifikačné rámce sú veľmi dôležitým nástrojom na dosahovanie týchto cieľov zvýšením transparentnosti a porovnateľnosti medzi kvalifikačnými systémami. Napriek tomu, že EQF je zameraný na pracovný trh, sa však jeho návrh týka najmä politiky vzdelávania a menej oblasti práce.

Všeobecné ciele a štruktúra EQF úzko súvisia s ostatnými európskymi iniciatívami a nástrojmi v oblasti vzdelávania – ako je napríklad ECVET (Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu), Europass, EQAVET (európsky referenčný rámec pre zabezpečenie kvality odborného vzdelávania a prípravy), ESG (európske normy a usmernenia), QF EHEA (kvalifikačný rámec pre európsky priestor vysokoškolského vzdelávania), validácia platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa) – a tieto iniciatívy sa teoreticky navzájom podporujú. Je však priskoro úplne určiť mieru účinkov týchto iniciatív a ich vplyv na fungovanie EQF, pretože sa nachádzajú v počiatočnej etape vývoja. Európsky kvalifikačný rámec tiež súvisí s iniciatívami, ktoré riadia iné generálne riaditeľstvá (GR), ako je Európsky rámec pre zručnosti, znalosti a zamestnanosť (ESCO) – (GR EMPL a GR EAC) a smernica 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií (GR MARKT). Pokiaľ ide o smernicu o uznávaní odborných kvalifikácií, dajú sa určiť jasné rozdiely, pretože EQF je systém založený na výsledkoch, v ktorom je definovaných osem úrovní, kým smernica obsahuje systém založený na vstupných premenných, ktorý má päť úrovní. Odporúča sa preto zosúladenie týchto dvoch systémov.

Vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca (EQF) pre celoživotné vzdelávanie

V odporúčaní o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca sa členské štáty dobrovoľne dohodli okrem iného na tom, že budú pracovať na porovnaní svojich kvalifikačných úrovní s úrovňami EQF. Európska komisia môže podľa zásady subsidiarity zohrávať len podpornú úlohu. V súlade s otvorenou metódou koordinácie je k dispozícii niekoľko nástrojov na podporu členských štátov v tom, aby vychádzali z odporúčania. Otvorená metóda koordinácie je „navrhnutá, aby pomohla členským štátom postupne rozvíjať ich politiky". Z predchádzajúceho výskumu týkajúceho sa otvorenej metódy koordinácie (OMK) v iných politických oblastiach je možné vyvodiť podmienky, ktoré sú nevyhnutné pre **úspešné vykonávanie otvorenej metódy koordinácie**, a to je najmä: 1) prípravná politická angažovanosť; 2) spoločný záujem; 3) vysoká úroveň inštitucionalizácie; 4) dostupnosť konkrétnych cieľov, kritérií a indikátorov; 5) zapojenie a spolupráca zúčastnených strán a 6) konflikt medzi členskými štátmi, ktoré sú motivované konať alebo nie sú ochotné konať. Kľúčové zistenia sú štruktúrované spolu s týmito podmienkami (zistenia sú opísané na úrovni EÚ aj na úrovni členských štátov).

1) Prípravná politická angažovanosť

V minulosti sa často podnikali kroky, ktoré viedli k zvýšenej informovanosti alebo zapojenia do témy. Na ďalšie rozvíjanie politickej oblasti musia existovať určité základy. To určite platí pre úroveň EÚ, kde sa musia členské štáty oboznámiť s témou, ale aj pre úroveň samotných členských štátov, kde politická oblasť musí mať určitú históriu.

Na úrovni EÚ:

- Európsky kvalifikačný rámec prešiel dlhým vývojovým obdobím pred tým, ako nakoniec získal formu prostredníctvom odporúčania založeného na Zmluve.
- Záväzok medzi zúčastnenými stranami na úrovni EÚ je silný.
- Odporúčanie o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca vychádza z rozsiahlych štúdií a konzultácií.

Na úrovni členských štátov:

- Vo východiskových pozíciách jednotlivých členských štátov sú veľké rozdiely. Niektoré členské štáty už mali zavedené kvalifikačné rámce alebo mali skúsenosti s prístupom založeným na výsledkoch vzdelávania, iné štáty ich nemali.
- Väčšina členských štátov sa zapojila do projektu EQF dávno pred prijatím odporúčania uverejneného v roku 2008, ale je neisté, či sa všetky príslušné zúčastnené strany, ako

sú zamestnávatelia, zamestnanci a sektor vzdelávania, zapojili na úrovni členských štátov do takej miery, aby sa vytvorilo spoločné vlastníctvo.

- Vo väčšine krajín sa uskutočnili štúdie (napr. konzultácie, technické štúdie, správy o zmapovaní situácie, pilotné štúdie) s cieľom poskytnúť pevné základy národného kvalifikačného rámca a porovnanie s kvalifikačnými úrovňami EQF.

2) Spoločný záujem

V rámci členských štátov by mal byť spoločný záujem, ktorý je dôležitý pre rozvoj určitej politickej oblasti. Na túto tému by sa mala uskutočniť diskusia na európskej úrovni s cieľom zabezpečiť podobné chápanie definícií, dostupné nástroje a dohodu na dosiahnutie určitej úrovne kvality. V dôsledku toho by sa mal vytvoriť pocit spoločnej zodpovednosti, ktorý je hlavným stimulom rozvoja politiky a ktorý tiež slúži ako motivácia na zlepšenie vnútroštátnych politík.

Na úrovni EÚ:

- Európsky kvalifikačný rámec vychádza zo spoločného záujmu členských štátov a zúčastnených strán na úrovni EÚ.
- Tento spoločný záujem ďalej podporujú pokyny a usmernenia na podporu členských štátov vo vykonávaní odporúčania z roku 2008. Proces možno charakterizovať ako „získavanie skúseností v praxi", a preto sa počas procesu vyvinula vedomostná databáza. Tento vývoj je uvedený v pokynoch, ktoré vypracovalo stredisko Cedefop a Európska komisia, na usmernenie členských štátov v procese.

Na úrovni členských štátov:

- Hoci terminológia použitá v odporúčaní o vytvorení EQF nie je vždy v súlade s ostatnými európskymi iniciatívami (napríklad sa líši pojem „kompetencia"), jazyk je dostatočne jasný, aby ho členské štáty mohli zosúladiť s vlastnými iniciatívami.
- V súvislosti s procesom porovnávania majú členské štáty určité ťažkosti. Najdôležitejšie ťažkosti sa týkajú odôvodnenia prepojenia medzi deskriptormi definujúcimi úrovne národného systému/rámca a EQF a uplatnenia prístupu založeného na výsledkoch vzdelávania. Iné ťažkosti sa týkajú zaradenia niektorých kvalifikácií (napr. maturitné vysvedčenie), zavedenia procesov na validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa a uplatnenia systémov na zabezpečenie kvality zladených s prístupom založeným na výsledkoch vzdelávania.
- Je stále ťažké zistiť, ako sa vyvíja spoločný záujem na „základnej úrovni" (napr. poskytovatelia vzdelávania, pracovníci, zamestnávatelia a občania). Tento spoločný záujem na základnej úrovni sa musí ďalej rozvíjať, aby sa zabezpečilo, že EQF bude mať význam pre oblasť práce a vzdelávania na vnútroštátnej úrovni.

3) Inštitucionalizácia

Vysoká úroveň inštitucionalizácie znamená, že organizačná štruktúra existuje tam, kde ľudia neustále pracujú na koordinácii a zlepšení konkrétneho odvetvia. Niekto musí prevziať úlohu koordinátora, aby koordinoval rozsiahly proces spolupráce, ako je otvorená metóda koordinácie (OMK).

Na úrovni EÚ:

- Otvorená metóda koordinácie na vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca je založená na Zmluve prostredníctvom odporúčania z roku 2008.
- Na obdobie po apríli 2013 sa požaduje nový mandát, aby sa mohlo pokračovať v práci na vykonávaní EQF na úrovni EÚ.
- Úlohy a povinnosti na úrovni EÚ sú jasne stanovené a rozdelené medzi poradnú skupinu pre európsky kvalifikačný rámec (EQF AG), Európsku komisiu, stredisko Cedefop, Radu

Európy, Európsku nadáciu pre odborné vzdelávanie (ETF), členské štáty a ostatné zúčastnené strany (napr. sociálni partneri).

- Zdá sa, že ľudské zdroje potrebné na koordináciu práce sú v rámci Európskej komisie pomerne obmedzené; neznamená to však, že to obmedzuje ich podpornú úlohu, ktorá, ako sa zdá, funguje veľmi dobre.

Na úrovni členských štátov:

- Rozdelenie úloh a povinností na úrovni členských štátov závisí od **intenzity** prístupu, ktorý sa prijal na vykonávanie EQF, a zámerom je, aby sa pokračovalo v existujúcom rozdelení úloh medzi skupinami zúčastnených strán, hoci sa niekedy odporúčajú menšie zmeny v štruktúre, ktoré sa týkajú ostatných zúčastnených strán.
- Vo väčšine krajín je za vykonávanie odporúčania o vytvorení EQF zodpovedné ministerstvo školstva (alebo podobné ministerstvo). Niektoré krajiny sa zámerne rozhodli zaradiť koordináciu rozvoja národného kvalifikačného rámca mimo ministerstva školstva, zaradiť kvalifikačný rámec bližšie k trhu práce a vytvoriť spoločné vlastníctvo rámca. Zdá sa, že to priaznivo ovplyvňuje orientáciu rámca na trh práce.

4) Dostupnosť konkrétnych cieľov, kritérií a indikátorov

Ak chýbajú jasné ciele, kritériá a indikátory, je často ťažké stimulovať konkrétne opatrenia a merať dosiahnuté výsledky. Úspešná otvorená metóda koordinácie preto zahŕňa konkrétne ciele, kritériá a indikátory.

Na úrovni EÚ:

- Na úrovni EÚ sa stanovili ciele a zaviedli sa vhodné monitorovacie systémy (napr. poradná skupina pre EQF s podporou Európskej komisie a Európskeho strediska pre rozvoj odborného vzdelávania (Cedefop)).
- Hoci sa v rámci stratégie EÚ 2020 a strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) stanovili jasné ciele EÚ, neexistuje žiadna výslovná súvislosť medzi cieľmi európskeho kvalifikačného rámca a týmito cieľmi, pokiaľ ide o spôsob, akým EQF prispeje k dosiahnutiu týchto cieľov (napr. v súvislosti s mobilitou za prácou a vzdelávaním a s účasťou na celoživotnom vzdelávaní). Malo by sa jednoznačne sledovať, ako EQF prispieva k dosiahnutiu týchto cieľov.

Na úrovni členských štátov:

- Jasne sa stanovia ciele odporúčania a určia sa termíny.
- Pokiaľ ide o prvý termín (porovnanie úrovní národných systémov s úrovňami európskeho kvalifikačného systému), väčšina krajín nedokončí svoju správu o porovnaní úrovní do stanoveného termínu. Napriek tomu oneskorenie nebude problematické, keďže všetky zúčastnené krajiny dokončia svoje správy o porovnaní úrovní približne do dvoch rokov.
- Problematickejší je vývoj v súvislosti s druhým termínom vrátane odkazu na príslušnú úroveň EQF vo všetkých nových osvedčeniach o kvalifikácii a dokumentoch Europass. Mnohé krajiny zatiaľ ani nezačali pracovať na postupoch, ktoré by zaručili, že sa to uskutoční, dokonca ani tie, ktoré už dokončili svoje správy o porovnaní. To je znepokojujúce, keďže týmto druhým krokom sa presadzuje uplatňovanie EQF na úrovni členských štátov.

5) Zapojenie a spolupráca zúčastnených strán

Zapojenie a spolupráca zúčastnených strán majú kľúčový význam pre úspech OMK, keďže o tejto metóde sa teoreticky predpokladá, že sa bude uplatňovať zdola nahor. Usmernenie a koordinácia na úrovni Spoločenstva budú účinné a udržateľné len vtedy, ak program budú

podporovať členské štáty a ich občianska spoločnosť a ak sa budú aktívne vykonávať na miestnej úrovni.

Na úrovni EÚ:

- Od začiatku boli zapojené rôzne skupiny zúčastnených strán a sú stále zapojené ako členovia poradnej skupiny pre EQF.
- Mohlo by sa viac stimulovať užšie zapojenie ostatných generálnych riaditeľstiev, ktoré sa prirodzene podieľajú na vykonávaní EQF (napr. GR EMPL a GR MARKT), aby sa zvýšila orientácia EQF na pracovný trh.

Na úrovni členských štátov:

- Je možné rozlíšiť dve skupiny zúčastnených strán, a to zúčastnené strany súvisiace so sektorom vzdelávania a zúčastnené strany súvisiace s pracovným trhom.
- Prvá skupina (sektor vzdelávania) sa vo všeobecnosti zapája aktívnejšie ako druhá skupina (zúčastnené strany súvisiace s pracovným trhom).
- Zapojenie strany súvisiacej s pracovným trhom sa zdá zložité aj pre nedostatok záujmu zo strany zamestnávateľov, ktorí sa v niektorých krajinách domnievajú, že európsky kvalifikačný rámec / národný kvalifikačný rámec nemá pre nich význam. To vytvára vážnu hrozbu pre vytvárané spoločné vlastníctvo národných kvalifikačných rámcov aj pre úlohu, ktorú by mali tieto rámce zohrávať v súvislosti s trhom práce.

6) Prítomnosť konfliktu medzi členskými štátmi, ktoré majú motiváciu konať alebo ktoré nie sú ochotné konať

Z dôvodu konfliktu názorov sa členské štáty, ktoré majú motiváciu konať, budú snažiť presvedčiť členské štáty, ktoré nie sú ochotné konať, aby sa k nim pripojili v rozvíjaní konkrétnej politickej oblasti. Ak konflikt nie je, neuskutoční sa žiadna diskusia a začne sa len malé množstvo činností. To isté platí aj pre vnútroštátnu úroveň, keď bude potrebné neochotnejšie strany presvedčiť o význame možnej národnej priority. Ak sa má téma dostať do národného programu, niekto musí byť úplne presvedčený o jej význame a musí lobovať za väčšiu podporu.

Na úrovni EÚ:

- Vykonávanie na úrovni EÚ môže byť úspešné len vtedy, ak je vykonávanie na úrovni členských štátov dôveryhodné.
- Krajiny zapojené do vykonávania sa nachádzajú v rôznych etapách prípravy svojich správ o porovnaní úrovní národných kvalifikačných rámcov a európskeho kvalifikačného rámca. Cítia potrebu poskytnúť kritickú spätnú väzbu, podporiť ostatné členské štáty a vzájomne sa povzbudzovať pri vykonávaní odporúčania. Existujú náznaky, že členské štáty v dôsledku tlaku, ktorý vyvinuli ostatné členské štáty, upravili svoje správy o porovnaní úrovní.
- Zatiaľ nevznikli veľké konflikty, ale potenciálne nebezpečenstvo ohrozuje vykonávanie (napr. zaraďovanie maturitných vysvedčení do 4. alebo 5. úrovne, ale tiež pokrok, ktorý sa dosiahol v súvislosti s druhým termínom). Budúcnosť by mala ukázať, ako bude OMK reagovať na tieto možné konflikty, a či dokáže svoju odolnosť.
- Európska komisia a stredisko Cedefop zohrávajú dôležitú podpornú úlohu tým, že zabraňujú vzniku možných konfliktov medzi členskými štátmi, začínajú diskusie s členskými štátmi v značnom predstihu a v počiatočnej etape strategicky využívajú aktivity v oblasti vzájomnej výmeny skúseností na diskusie o možných konfliktoch.

Na úrovni členských štátov:

- Všeobecne sa dá konštatovať, že v krajinách, kde sa európsky kvalifikačný rámec (EQF) používa ako reformný program, sú konflikty medzi rôznymi zúčastnenými stranami (napr. medzi sektormi vzdelávania, medzi sektorom vzdelávania a zamestnávateľmi) naliehavejšie ako v krajinách, kde sa EQF vykonáva technickejšie, keďže neovplyvňuje vytvorené systémy alebo zavedené rámce.
- V niektorých krajinách vedie predchádzajúce technické vykonávanie k diskusiám a konfliktom a z dlhodobého hľadiska vyžaduje prísnejšiu transformáciu systémov vzdelávania.

Výsledky európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie

V materiáloch o kvalifikačných rámcoch je možné nájsť kritické zhodnotenie vplyvu kvalifikačných rámcov. V dôsledku toho niektorí autori tvrdia, že chýba dôkazová základňa pre vykonávanie kvalifikačných rámcov. Iní upozorňujú na to, že prechod na výsledky vzdelávania by mohol destabilizovať existujúce štruktúry vzdelávania a odviesť pozornosť na naliehavejšie problémy štátneho vzdelávania (ako je napríklad predčasné ukončenie školskej dochádzky). Hoci sa tieto úvahy hodnotia ako protiklad „jasnej viery v politiku", konkrétny dôkaz, že kvalifikačné rámce nepovedú k vplyvu, je rovnako sporný ako konkrétny dôkaz, že kvalifikačné rámce povedú k vplyvu. Na poskytnutie jasného a primeraného názoru na výsledky je potrebné najprv vymedziť kategórie vplyvu, na ktoré sa zameriavajú kvalifikačné rámce. Ďalej treba reálne zhodnotiť, čo sa dá primerane merať a uzavrieť vzhľadom na časové rozpätie vykonávania. Na dosiahnutie vyváženého rozhodnutia o výsledkoch vykonávania odporúčania o vytvorení EQF je potrebné rozlišovať medzi tromi kategóriami výsledkov: výstup, výsledky a vplyv.

- Je možné konštatovať, že zatiaľ je **výstup** celého projektu európskeho kvalifikačného rámca uspokojivý pre väčšinu zúčastnených strán zapojených do vykonávania a postupuje podľa plánu. Odporúčanie uverejnené v roku 2008 a prípravné práce podnietili na úrovni členských štátov a na európskej úrovni množstvo činností, ktoré jasne súvisia s konečnými cieľmi odporúčania. Vážnym nedostatkom je, že je neisté, či sa dokončí druhý krok v procese porovnávania.
- **Výsledky** projektu EQF, ktoré sú definované ako zvýšenie transparentnosti a zapojenia zúčastnených strán, sú takmer štyri roky po uverejnení odporúčania priaznivé, ale v tejto chvíli nepostačujú na dosiahnutie konečných cieľov zvýšenia mobility pracovníkov a študujúcich a rozšírenia celoživotného vzdelávania. Oblasti, v ktorých sa nedosiahol dostatočný pokrok, sa týkajú vykonávania prístupu založeného na výsledkoch vzdelávania, zapojenia zúčastnených strán, vytvorenia systémov na zabezpečenie kvality a ďalšieho zavedenia postupov na validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa na vnútroštátnej úrovni.
- **Vplyv** na hlavné ciele EQF, najmä rozšírené možnosti celoživotného vzdelávania a zvýšená mobilita pracovníkov a študujúcich, nie je možné v súčasnosti dostatočne zviditeľniť. V prvom rade je ešte (takmer štyri roky po uverejnení odporúčania) relatívne skoro, aby bolo možné zistiť vplyv, a existujú len neoficiálne dôkazy, ako sú krajiny, kde kvalifikačné rámce uľahčujú validáciu platnosti predchádzajúceho vzdelania a umožňujú porovnateľnosť národných systémov. Po druhé je v dôsledku nedostatočného pokroku v súvislosti s predpokladanými výsledkami sporné, či sa v krátkej dobe podarí dosiahnuť úplný vplyv.

Závery

Vykonávanie odporúčania o vytvorení EQF je prestížny, komplexný a náročný projekt týkajúci sa celej EÚ, ktorý si vyžaduje značné úsilie zúčastnených strán na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej úrovni. Na základe uskutočnenej analýzy významu, vykonávania

a prvých výsledkov projektu možno konštatovať, že vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca sa dá považovať za príklad úspešnej otvorenej metódy koordinácie.

Napriek tomu je možné vyvodiť **tieto kritické závery** s uvedením závažných problémov a technických otázok, ktoré môžu ohroziť úplné a dôveryhodné vykonávanie odporúčania o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca.

- Neexistuje **žiadna jasná súvislosť medzi cieľmi európskeho kvalifikačného rámca a cieľmi EÚ,** ktoré sú stanovené v rámci stratégie EÚ 2020 a strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020). Je potrebné lepšie vysvetliť, ako európsky kvalifikačný rámec prispeje k dosiahnutiu týchto cieľov (napr. týkajúcich sa účasti v celoživotnom vzdelávaní).
- Chýba **zapojenie iných GR**, ktoré by mali mať prirodzený podiel na vykonávaní EQF (napr. GR EMPL a GR MARKT). V tejto oblasti je potrebný ďalší pokrok s cieľom zvýšiť orientáciu európskeho kvalifikačného rámca na trh práce.
- Medzi členskými štátmi existovali rozdiely týkajúce sa východiskového bodu. Niektoré členské štáty už mali dávno zavedené rámce, zatiaľ čo iné ešte museli diskutovať o základných zásadách a vykonávať ich. Tieto **rozdiely v počiatočných etapách ovplyvnili dosiahnutý pokrok v súvislosti s vykonávaním** odporúčania o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca a národných kvalifikačných rámcov.
- Existuje jasný **nesúlad** medzi päťúrovňovým systémom uvedeným v **smernici 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií,** ktorý je založený na vstupných premenných, a systémom európskeho kvalifikačného rámca založeným na výsledkoch, v ktorom je definovaných osem úrovní. Odporúča sa zosúladenie týchto dvoch systémov.
- Niektoré členské štáty sa stretávajú s ťažkosťami v **procese porovnávania úrovní (prvý termín týkajúci sa porovnávania úrovní národných systémov s úrovňami EQF)**. Tieto ťažkosti súvisia najmä:
    - s odôvodnením prepojenia medzi deskriptormi definujúcimi úrovne národného systému/rámca a EQF;
    - s obmedzeným pokrokom pri uplatňovaní prístupu založeného na výsledkoch vzdelávania;
    - so zaraďovaním niektorých kvalifikácií v rámci národného kvalifikačného rámca a ich následným porovnávaním s úrovňami európskeho kvalifikačného rámca (jasným príkladom je diskusia o postavení maturitných vysvedčení, ktoré umožňujú prístup k vysokoškolskému vzdelaniu);
    - s nedostatkom zavedených postupov na validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa;
    - s rozpormi medzi sektorom odborného vzdelávania a prípravy a vysokoškolského vzdelávania, ktoré obmedzujú priepustnosť a znižujú tradičné prekážky medzi týmito dvomi podsystémami;
    - so spôsobom začleňovania poskytovania vzdelávania mimo formálneho sektora (neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa) do národných rámcov a so spôsobom ich prepojenia;
    - s nedostatočnou pozornosťou venovanou podpore kvalifikačných rámcov a systémov s transparentnými postupmi na zabezpečenie kvality zladených s prístupom založeným na výsledkoch vzdelávania.

- Zdá sa, že je zložité **zapojiť zúčastnené strany** mimo sektora formálneho vzdelávania, konkrétne konečných príjemcov (sociálnych partnerov a občanov). Dôležitou úlohou je **zapojiť stranu súvisiacu s pracovným trhom**, pretože je nedostatok záujmu zo strany zamestnávateľov, ktorí sa v niektorých krajinách domnievajú, že európsky kvalifikačný rámec / národné kvalifikačné rámce nemajú pre nich význam. To vážne ohrozuje dialóg medzi stranou súvisiacou so vzdelávaním a stranou súvisiacou s pracovným trhom, vytváranie spoločného vlastníctva národných kvalifikačných rámcov, ako aj úlohu, ktorú by mali tieto rámce zohrávať v súvislosti s pracovným trhom.
- Mnoho krajín vrátane tých, ktoré dokončili svoje správy o porovnaní úrovní, zatiaľ ani nezačalo pracovať na zavedení postupov, ktoré zaručia, že do všetkých nových osvedčení o kvalifikácii a dokumentov Europass budú zahrnuté odkazy na príslušnú úroveň EQF (**druhý termín**).
- **Porovnávanie medzinárodných osvedčení o kvalifikácii** je určitým spôsobom skúška toho, do akej miery sú porovnateľné národné kvalifikačné rámce. Kľúčová otázka je, či by všetky krajiny bez koordinovanej činnosti zaradili osvedčenia o kvalifikácii do rovnakých úrovní európskeho kvalifikačného rámca.

V dôsledku všetkých uvedených otázok by mohol nedostatok **vzájomnej dôvery** ohroziť úplné a dôveryhodné vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca. Rozdiely v spôsobe prístupu krajín k vykonávaniu by mohli narušiť dôveru členských štátov vo vykonávanie EQF v krajinách iných, než v ich vlastnej. Pre zvýšenie vzájomnej dôvery je najvyššou prioritou zapojenie všetkých zúčastnených strán do vykonávania. To je možné v plnej miere uskutočniť až po vykonaní **druhého kroku v procese porovnávania**: uvedenie úrovne EQF vo všetkých nových osvedčeniach o kvalifikácii. Impulz na rozvoj kvalifikačných rámcov existuje, ale čoskoro sa stratí, ak sa do diskusií zapoja len tvorcovia politík na vysokej úrovni a dobre informované zúčastnené strany a nezapojí sa aj širšia verejnosť. Preto by malo byť v nasledujúcom roku do apríla 2013 hlavným cieľom dokončenie druhého kroku porovnávania, ktorým sa začnú praktické diskusie o funkcii a fungovaní EQF na základnej úrovni. Na základe tohto druhého kroku bude možné, aby začal pôsobiť účinok európskeho kvalifikačného rámca, keďže až potom ho budú môcť koneční používatelia vidieť, využívať a diskutovať o ňom, pričom sa vytvorí „zotrvačný" účinok a podporia sa výsledky a vplyv EQF.

Odporúčania

Jednotlivým zúčastneným stranám je možné predložiť tieto odporúčania ďalších opatrení.

Európskemu parlamentu, Európskej komisii a ostatným európskym inštitúciám:

- Odporúča sa, aby **mandát** poradnej skupiny pre európsky kvalifikačný rámec (EQF AG) **pokračoval** aj po apríli 2013 vzhľadom na: význam vykonávania EQF pre budúci európsky trh práce a systém vzdelávania, celosvetovú tendenciu rozvíjať kvalifikačné rámce, úsilie o vybudovanie vzájomnej dôvery v národné kvalifikačné rámce alebo systémy druhých štátov, ktoré bolo vynaložené na európskej úrovni a na úrovni členských štátov, a napokon vzhľadom na výstup, ktorý už bol vytvorený a ktorý bráni utlmeniu procesu.
- Odporúča sa, aby sa EQF v novom období stal programom menej zameraným na vzdelávanie a **programom viac zameraným na trh práce** vrátane intenzívnejšieho dialógu medzi zúčastnenými stranami z oblasti vzdelávania a trhu práce. To sa nestane za noc, ale v priebehu zvyšnej časti súčasného obdobia je potrebné urobiť významný pokrok v súvislosti s druhým krokom v porovnávaní a znižovaní hlavných prekážok.

- V hodnotení, ktoré musí Európska komisia uskutočniť za obdobie 2008 – 2013, bude musieť byť zahrnutý **retrospektívny, ale čo je ešte dôležitejšie, perspektívny názor na to,** ako sa dá zdokonaliť návrh a vykonávanie európskeho kvalifikačného rámca, aby lepšie vyhovoval strane v oblasti trhu práce a aby mal v praxi väčší vplyv.
- Odporúča sa **lepšie objasniť, ako EQF prispieva k hlavným cieľom stratégie EÚ 2020 a rámca ET 2020** (celoživotné vzdelávanie a mobilita pracovníkov a študujúcich), a to jasnejším vymedzením prechodného cieľa (ako je vykonávanie prístupu založeného na výsledku vzdelávania, vytvorenie systémov kvality a vytvorenie postupov na validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa).
- Na úrovni EÚ sa odporúča **zvýšiť zapojenie ostatných GR** (GR EMPL a GR MARKT) s cieľom podporiť prechod z programu zameraného na vzdelávanie na program, ktorý je viac zameraný na trh práce.
- Odporúča sa **ďalej zosúlaďovať európske nástroje** a iniciatívy a najmä odstrániť nesúlad medzi päťúrovňovým systémom založeným na vstupných premenných uvedeným v smernici 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií, a systémom európskeho kvalifikačného rámca založenom na výsledkoch, v ktorom je definovaných osem úrovní.

Poradnej skupine pre EQF a členským štátom:

- Odporúča sa **zvýšiť zameranie sa na druhú etapu porovnávania** (uvedenie príslušnej úrovne EQF vo všetkých nových osvedčeniach o kvalifikácii a dokumentoch Europass).
- Odporúča sa, aby sa dohodli na **časových lehotách** týkajúcich sa druhej etapy porovnávania, vypracovali a distribuovali **usmernenia** a napokon aby si **vymenili skúsenosti a osvedčené postupy v súvislosti s druhou etapou.**
- Odporúča sa, aby ďalej **rozvíjali a vykonávali prístup založený na výsledkoch vzdelávania a primerané postupy na validáciu platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.**
- Odporúča sa zvýšiť zameranie na zavedenie **systémov na zabezpečenie kvality** pre všetky sektory vzdelávania a v súvislosti s osvedčeniami o kvalifikácii zohľadniť prístup založený na výsledku vzdelávania.

Členským štátom a zúčastneným stranám na úrovni členských štátov:

- Odporúča sa zvýšiť **zapojenie zúčastnených strán v oblasti trhu práce,** zvýšiť úsilie, vzbudiť pocit vlastníctva národných kvalifikačných rámcov / európskeho kvalifikačného rámca v konečných príjemcoch (občanoch, pracovníkoch a zamestnávateľoch) a napokon podporiť dialóg medzi zúčastnenými stranami v oblasti vzdelávania a trhu práce.
- Odporúča sa **pracovať na druhej etape porovnávania úrovní**: uvádzať úroveň európskeho kvalifikačného rámca vo všetkých nových osvedčeniach o kvalifikácii a začať **praktické diskusie na základnej úrovni** o funkcii a fungovaní EQF.

- Odporúča sa zvýšiť **transparentnosť informácií pre konečných používateľov o tom, ako sú úrovne prepojené,** a to zlepšením informovanosti konečných používateľov o EQF.
- Odporúča sa ďalej budovať systémy na zabezpečenie kvality **založené na výsledkoch vzdelávania pre všetky sektory vzdelávania** (skúmanie možnosti jedného systému zabezpečenia kvality).
- Odporúča sa ďalej **pracovať na validácii platnosti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa** a na zaradení vzdelávania v národnom kvalifikačnom rámci mimo sektora formálneho vzdelávania.